

Slovenščina v institucijah Evropske unije

Kdaj?

Kako?

Zakaj?

Kazalo

Delujte slovensko!	3
Vsi drugačni, vsi enakopravni – združeni v različnosti	4
Prava beseda pravo mesto najde I.: tolmačenje	5
Prava beseda pravo mesto najde II.: prevodi	8
Če ne gre s slovenščino	13
Domači v tujih jezikih	14
Pomembni poštni predali	15
Pomoč pri rabi slovenščine in drugih jezikov	16

V okviru projekta nekdanje Službe Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropske zadeve¹ pripravili: Marko Stabej, Mojca Stritar in Jordi Magrinya s Filozofske fakultete v Ljubljani ter Jerneja Lipičnik in Darja Erbič iz omenjene službe.

Dokument je nastal na podlagi posodobljenih podatkov iz Priročnika za sodelovanje slovenskih vladnih predstavnikov v postopkih odločanja v EU² in na podlagi podatkov iz raziskave o večjezičnosti v institucijah EU.³ Pri posameznih poglavjih so bile uporabljene izjave ljudi, ki so imeli s sodelovanjem v institucijah EU v času nastanka priročnika že konkretne izkušnje.

Priročnik se še naprej posodablja – v sodelovanju med MZZ in slovenskimi oddelki v institucijah EU.

¹ S 1. aprilom 2012 je v skladu z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o Vladi Republike Slovenije del delovnega področja Službe Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropske zadeve (SVREZ), ki se nanaša na področje evropskih zadev, prešel v pristojnost Ministrstva Republike Slovenije za zunanje zadeve (MZZ). Nekdanji oddelek za pravno in jezikovno ureditev Evropske unije (EU) v SVREZ, ki se je med drugim ukvarjal z jezikovnimi vprašanji v okviru EU, je postal del Sektorja za splošne in institucionalne zadeve v Direktoratu za evropske zadeve MZZ in ta ima še vedno vlogo kontaktne točke za jezikovna vprašanja, povezana z uporabo slovenščine kot uradnega jezika EU. Projekt priprave priročnika je bil eden od ukrepov na podlagi Resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2007–2011.

² Služba Vlade Republike Slovenije za evropske zadeve, 2005: http://mzz.arhiv-spletisc.gov.si/fileadmin/pageuploads/Dokumenti_SVREZ/publikacije/Prirocnik.pdf.

³ Raziskava je potekala v okviru evropskega projekta Dylan (http://www.dylan-project.org/Dylan_en/home/home.php), in sicer od novembra 2006 do julija 2008.

Delujte slovensko!

Kdaj? Zmeraj seveda ne bo šlo, gre pa bistveno večkrat, kot si morda predstavljate.

Kako? Sproščeno in samozavestno, a premišljeno. Ne pozabite, da rabo slovenščine omogočajo tudi tolmači in prevajalci.

Zakaj?

Udobneje je. Večina ljudi se najbolj tekoče pa tudi najbolj natančno in učinkovito sporazumeva v maternem jeziku, v katerem so se šolali, odrasli in pretežno delovali. Pri tistih priložnostih, ko imate na razpolago tolmaške storitve, si lahko to udobje privoščite brez premišljevanja. Tolmači in tolmačke so poklicno visoko usposobljeni in preverjeni, tako da vam ni treba skrbeti za usodo vašega sporočila.

Spodobi se. Tako kot ste v institucijah EU predstavniki in predstavnice slovenskih političnih, gospodarskih, kulturnih, okoljskih in drugih interesov, tako ste tudi (večina med vami) predstavniki in predstavnice slovenskega jezika. To seveda ni kakšna posebna nacionalna pravna zapoved in jasno je tudi, da si pri tem ne gre razbijati glave ob jezikovni zid, toda vendarle naj bo vaša prva misel. Zelo verjetno je, da bodo tudi drugi to pričakovali in cenili.

Učinkovito je. Če že pri delovni pripravi dokumentov delate s slovensko različico osnutka dokumenta (če seveda obstaja), s tem tudi pravočasno odkrivате morebitne terminološke zagate in vprašanja ter jih lahko pomagate rešiti še pred sprejetjem dokumenta. Tako bo tudi prevajalsko delo lažje in zanesljivejše, pa tudi sam dokument v slovenščini bo lahko boljši.

Taka so pravila igre. Slovenščina je eden od 24 uradnih jezikov EU in vsi jeziki so enakopravni. Bolj ko se bodo uporabljali, bolj bodo tudi dejansko enakovredni. Navsezadnje slovenščine ne govorijo samo Slovenci, ampak se jo uči in uporablja vse več tujejezičnih govorcev.

Med dvema ognjema

Če se vam bo dogajalo, da boste lažje nastopali, se pogovarjali ali celo pisali in brali v angleščini, francoščini ali nemščini kot pa v slovenščini, se vam bo morda zdelo, da vam je pri samih opravkih v Bruslju, Luxembourg ali Strasbourgu celo lažje. Toda prej ali slej se boste znašli v situaciji, ko boste hoteli ali morali o teh stvareh pisno ali govorno poročati in razpravljati v slovenskem okolju.

Vsi drugačni, vsi enakopravni – združeni v različnosti

V Evropski uniji je 24 uradnih jezikov (angleščina, bolgarščina, češčina, danščina, estonščina, finščina, francoščina, grščina, hrvaščina, irščina, italijanščina, latvijščina, litovščina, madžarščina, malteščina, nemščina, nizozemščina, poljščina, portugalsčina, romunščina, slovaščina, slovenščina, španščina in švedščina) in vsi so formalno enakopravni. Prav načelo večjezičnosti je bilo gotovo eden od privlačnejših vidikov vključevanja Slovenije v EU.

Jeziki so na simbolni ravni dejansko popolnoma enakopravni.

Slovenski predstavnik v Svetu EU

Večjezični sistem znotraj institucij EU, ki vključuje obsežno tolmaško in prevajalsko podporo, ima svoje zagovornike in nasprotnike. Nekateri mu očitajo, da je stroškovno, časovno in logistično neučinkovit, po drugi strani pa slovenski predstavniki in predstavnice menijo, da je to najboljša rešitev, saj se je v maternem jeziku lažje sporazumevati. Pri odločanju v EU lahko sodelujejo tudi tisti, ki so manj spretni v tujih jezikih, in tako je Evropska unija dejansko dostopna vsem državljanom.

Naj imajo možnost sodelovanja tudi predstavniki, ki se morda v angleškem jeziku ne izražajo brezhibno, a so strokovno izkušeni.

Slovenski predstavnik v Svetu EU

Človek, ki govori svoj materni jezik, je veliko manj obremenjen in se lažje posveti sami vsebini, in potem je tolmač tisti, ki skrbi za natančen prenos sporočila v tuji jezik.

Predstavnica SVEZ

Naj spomnimo na temeljne poteze večjezične ureditve:

- ➔ zakonodajni in politični dokumenti, ki jih sprejemajo institucije EU, se redno prevajajo v vse uradne jezike;
- ➔ tolmačenje je zagotovljeno za vse uradne sestanke na ministrski ravni in vse sestanke, na katerih se sprejemajo odločitve;
- ➔ na zasedanjih Evropskega parlamenta lahko vsak poslanec govori v maternem jeziku;
- ➔ vsak državljan Unije ima pravico pisati institucijam in organom EU v enem od 24 uradnih jezikov in dobiti odgovor v istem jeziku.

Prava beseda pravo mesto najde I.: tolmačenje

Generalni direktorat za tolmačenje Evropske komisije (znan tudi kot SCIC) zagotavlja tolmačenje na sejah in sestankih, ki jih organizirajo Komisija, Svet, Evropski svet, Evropska investicijska banka ali agencije EU. Svoji tolmaški službi imata tudi Evropski parlament in Sodišče Evropske unije, vendar njihovi tolmači delajo predvsem na zasedanjih Evropskega parlamenta oz. obravnavah Sodišča EU, zato nacionalni predstavniki z njimi ne pridejo v stik tako pogosto.

Osnovni namen tolmačenja je zagotoviti, da sestanki potekajo tako, kakor da bi vsi udeleženci govorili isti jezik. Pri tolikšnem številu uradnih jezikov, kot jih ima EU, je to seveda organizacijsko zahtevno, zato to v Svetu EU poteka po več režimih:⁴

Tolmačenje v vseh uradnih jezikih je **vedno na voljo** na zasedanjih Evropskega sveta, Sveta in nekaterih njegovih delovnih skupin. Financira se iz proračuna Sveta.

Tolmačenje za slovenski jezik **ni na voljo** na zasedanjih Odbora stalnih predstavnikov (Coreper 1 in 2) in nekaterih delovnih teles, ki se jih udeležujejo predstavniki stalnih predstavništav ali državnih organov RS.

V drugih delovnih telesih Sveta je tolmačenje na voljo po sistemu "**na zahtevo**"; to pomeni, da ima država članica pravico zahtevati tolmačenje, za katero je letno na voljo ovojnica za "tolmačenje na zahtevo" iz proračuna Sveta EU. Tolmačenje je lahko aktivno, torej iz slovenščine v drug jezik in iz drugega jezika v slovenščino, ali pasivno, kar pomeni iz slovenščine v drug jezik, ne pa iz drugega jezika v slovenščino. Slovenija kot država članica lahko za vsako polletje oz. šestmesečno predsedovanje določene države članice prek Ministrstva za zunanje zadeve in v sodelovanju s Stalnim predstavništvom RS pri EU izbere delovne skupine, pri katerih želi "tolmačenje na zahtevo". Praviloma naj bi zaradi lažjega načrtovanja vse podskupine določene delovne skupine imele enak način tolmačenja. Vendar to še ne pomeni, da je tolmačenje na zasedanjih res vedno na voljo. Če ga ni mogoče zagotoviti, je to objavljeno pravočasno pred sestankom.

V spremenjenih razmerah zaradi pandemije covid-19 veliko število sestankov delovnih skupin poteka na daljavo – v obliki avdiovizualnih konferenc (AVK), na katerih tolmačenja ni mogoče zagotoviti.

TOLMAČENJE V AKTUALNIH RAZMERAH ZARADI COVIDA-19: za seje in sestanke, na katerih je tolmačenje zagotovljeno tudi za AVK-obliko, je SCIC pripravil posebna navodila za predsedujoče in druge udeležence.

⁴ SKLEP št. 54/18 GENERALNEGA SEKRETARJA SVETA o tolmačenju za Evropski svet, Svet in njegova pripravljalna telesa ter povračilu potnih stroškov delegatov držav članic EU.

Tolmači predstavnikom

Sestanki s tolmačenjem so tehnično in logistično organizirani nekoliko drugače kot sestanki, ki potekajo samo v enem jeziku. Zato so v Generalnem direktoratu Evropske komisije za tolmačenje pripravili nekaj nasvetov za govornike, z upoštevanjem katerih je tolmačenje učinkovitejše.

➔ Če je le mogoče, govorite v maternem jeziku.

Zelo pogosto poslušajo angleško kabino cel božji dan, in ko so na vrsti, da bi morali kaj povedati, povejo v angleščini, ker so cel dan poslušali samo angleščino. In potem jih vprašam: "Glejte, cel dan sem bila tukaj, zato da boste vi govorili slovensko, da bom jaz tolmačila to, kar ste vi imeli namen povedati." In reče: "Ja, ampak meni je težko, ker sem jaz cel dan poslušal angleščino in ker je vsa terminologija v angleščini in ne poznam slovenske terminologije." In raje govorijo polomljeno angleščino.

Slovenska tolmačka

➔ Če ste na večjezičnem sestanku, se zavedajte, da bo vaše sporočilo tolmačeno.

➔ Ko vam vodja sestanka da besedo, se približajte mikrofonu, odložite slušalke in vklopite mikrofon.

➔ Govorite naravno, z razumno hitrostjo, prosto ali s pomočjo opornih točk oziroma zapiskov. Če boste samo brali, bo vaše besedilo težje razumljivo celo za nekoga, ki vas posluša v izvirnem jeziku. Tudi če osnutek govora napišete, bodite čim bolj enostavni in jasni in se izogibajte zapletenim stavčnim strukturam.

Na plenarnem zasedanju ima na razpolago minuto ali pa minuto trideset. In povedati hoče tisto, kar mora povedati, kar si je pač zastavil ... In potem na hitro prebere z nadzvočno hitrostjo.

Slovenska tolmačka

➔ Če se vseeno odločite za branje pripravljenega besedila ali govora, prosite sekretariat, naj pred govorom izvode besedila razdeli tolmačem. Pisna različica jim bo zelo dragocena kot opora, vseeno pa bodo tolmačili to, kar boste zares govorili.

➔ Kadar citirate določen dokument, najprej navedite zadevni odlomek oziroma številko odstavka, nato pa počakajte, da poslušalci najdejo omenjeni del. Številke strani se lahko med jezikovnimi različicami razlikujejo.

➔ Števila govorite počasi in razločno ter jih po možnosti ponovite. Če imate sezname s številčnimi podatki, jih udeležencem in tolmačem ponudite na papirju.

➔ Manj znane kratice ob prvi omembi razložite. Seznam kratic tolmačem zelo pomaga.

➔ Pred tolmačenjem se pogovorite s tolmači in jih na kratko seznanite s cilji sestanka ter preteklo vsebino. Veliko lažje je tolmačiti sporočila, pri katerih je tolmač seznanjen z ozadjem zadeve, kot pa gola sporočila, ki so včasih dvoumna in za nepoučene težko razumljiva. Po tolmačenju tolmači prosijo za povratne informacije glede terminologije.

Predstavniki tolmačem

Sodelovanje med predstavniki Slovenije in tolmači je zelo priporočljivo in se zdi samoumevno, a žal v resnici ni vedno tako. Zato tolmaške službe prosijo vse predstavnike v Svetu EU za povratne informacije v zvezi s svojim delom. Tako lahko namreč mnogo lažje popravljajo morebitne napake ali neustreznosti. Opozarjajo tudi, da je zelo dobro upoštevati že omenjena navodila za govornike in se za vsa vprašanja ali navodila o posebnih izrazih obrniti na tolmače.

Tolmač dela lažje in uspešneje, če že pred zasedanjem dobi gradivo in se ustrezno pripravi. Zato Generalni direktorat Evropske komisije za tolmačenje (SCIC) prosi predstavnike, da gradivo, govore in izhodišča že pred zasedanjem pošljejo:

slovenskim tolmačem pri skupni službi za tolmačenje v institucijah EU: scic-slovenski-tolmaci@ec.europa.eu,

v vednost pa tudi pristojnemu diplomatu na Stalnem predstavništvu RS pri EU.

SCIC z dokumenti ravna zaupno in jih posreduje samo tolmaču, ki tolmači na zasedanju.

Gradivo, namenjeno nastopom v Evropskem parlamentu, se pošlje na naslov:

speechesSL@europarl.europa.eu

s pripisom, kdaj in kje (v odboru, politični skupini ali na plenarnem zasedanju) bo govor predstavljen.

Predstavniki o tolmačenju

Kot kažejo ankete, so slovenski predstavniki v Svetu EU na splošno zadovoljni s kakovostjo tolmačenja.

Seveda so napake pri tolmačenju neizbežne. Včasih ponagaja tehnika, ko mikrofoni in slušalke ne delujejo ustrezno; delo tolmačev otežujejo strokovni izrazi, prihaja pa tudi do napak zaradi čisto človeškega dejavnika. Navsezadnje so tudi tolmači samo ljudje, ki opravljajo zapleteno in zahtevno delo. Prav zato je še toliko dragocenejše sodelovanje med tolmači in nacionalnimi predstavniki.

Za preprečevanje tolmaških napak oziroma odpravljanje njihovih posledic predstavniki na zasedanjih uporabljajo posebno strategijo. Medtem ko prvi slovenski predstavnik govori v slovenščini, drugi iz delegacije posluša tolmačenje v angleščini, da lahko posreduje v primeru nesporazuma. Predsedujoči na zasedanju pa po gestikulaciji prisotnih pogosto opazi, da prevod ni bil ustrezen, zato ponovi stavek v angleščini in vpraša državo članico za potrditev.

Prava beseda pravo mesto najde II.: prevodi

V postopkih odločanja v EU imajo pomembno vlogo prevodi. Pristojne institucije EU zagotavljajo prevode zakonodajnih aktov in političnih dokumentov v vse uradne jezike. Evropski ekonomsko-socialni odbor in Odbor regij imata skupno prevajalsko službo, sicer pa ima vsaka institucija svojo prevajalsko službo z oddelkom za posamezni nacionalni jezik. Ker je uradnih jezikov in s tem prevajalskega dela z vsako širitvijo EU več, so pri prevajanju določene prednostne naloge: prvi so na vrsti zakonodajni akti, sklepi Evropskega sveta in sporazumi s tretjimi državami.

Zakonodajni akti se v rednem zakonodajnem postopku prevajajo v vse uradne jezike EU najmanj trikrat (odvisno od števila obravnav):

prvič, ko **Komisija** na kolegiju komisarjev potrdi **uradni predlog** in ga predloži Svetu, Evropskemu parlamentu, Odboru regij in Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru, besedilo predloga pa se objavi v seriji C⁵ Uradnega lista EU.⁶ Za prevod predlogov v vse uradne jezike EU je odgovorna Komisija oziroma njen Generalni direktorat za prevajanje; vse **spmembe**, ki nastajajo med obravnavo **predloga v Svetu in Evropskem parlamentu**, pa prevajata prevajalski službi teh dveh institucij. Za prevod **mnenj, ki jih izdajata o predlogih aktov oba odbora**, poskrbijo prevajalci v skupni prevajalski službi odborov;

drugič, ko je v pristojni delovni skupini Sveta doseženo soglasje glede akta in se ga uvrsti na dnevni red **Coreperja** (Odbora stalnih predstavnikov). Dopolnjeni predlog, ki je rezultat dogovora v delovni skupini, pripravi Svet v obliki dokumenta, ki se imenuje "skupno stališče Sveta z namenom sprejetja akta", za njegov prevod pa poskrbijo prevajalci Sveta. Skupno stališče se objavi v vseh uradnih jezikih v seriji C Uradnega lista EU. Dokumenti, ki jih obravnava delovna skupina večkrat, so v vmesnih fazah v vse uradne jezike EU prevedeni le, če so uvrščeni na seznam "ključnih dokumentov";

Tisto, kar je v postopku obravnave same regulative, se praviloma posreduje v angleščini, ker je tako tudi postopek hitrejši. Neformalni dogovor je, da ne velja kaj pretirano komplicirati, zato da je tudi delo nekoliko hitrejše.

Slovenski predstavnik v Svetu EU

tretjič, ko **Evropski parlament in Svet** besedilo akta **potrdita** oziroma preden se objavi v seriji L Uradnega lista EU. Pred objavo pravniki lingvisti v Generalnem sekretariatu Sveta in Direktoratu za zakonodajne akte v Evropskem parlamentu v sodelovanju opravijo pravno redakcijo besedila, po kateri je besedilo akta dokončno.

⁵ Serija C vsebuje informacije in objave, serija L pa zakonodajna besedila. Za dokumente, ki se objavijo v Uradnem listu, veljajo pravila Medinstitucionalnega slogovnega priročnika (<http://publications.europa.eu/code/sl/sl-000100.htm>).

⁶ Glej elektronsko zakonodajno zbirko: EUR-Lex (<https://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=sl>).

Če se zavedamo obsežnosti dokumentov, recimo da se vsakodnevno natisne nekaj tisoč strani, se mi zdi nerealno pričakovati, da bi bile tudi vse vmesne različice v lastnih jezikih. Ne samo glede financ, potrebe po dodatnih prevajalcih, ampak bi se sam proces tako upočasnil, da je nerealno.

Predstavnica SVEZ

Koristen pripomoček pri spremljanju medinstitucionalnega postopka sprejemanja akta je podatkovna zbirka [EUR-Lex](#), rubrika Postopki pravnega urejanja – tu je celoten dosje od predloga akta, ki ga pripravi Komisija, mnenj obeh odborov, dopolnjenega predloga akta, ki nastane v Svetu, mnenja in sprememb Evropskega parlamenta do končnih verzij dokumenta. Na spletni strani Evropskega parlamenta je podobna stran, ki se imenuje [Zakonodajna opazovalnica](#), dokumenti Sveta pa so dostopni v njihovem [registru](#).

Prevajalske službe morajo delovati hitro, pogosto imajo zelo kratke roke. Na primer, na zasedanjih Evropskega sveta voditelji držav in vlad popoldne obravnavajo teme sklepov in do 22. ure zvečer pripravijo predlog zadnje različice sklepov. Prevajalska služba Generalnega sekretariata Sveta EU ga čez noč prevede v vse uradne jezike in prevod je naslednje jutro ob šestih na voljo vsem delegacijam, da ga lahko preučijo do osmih, ko se ponavadi voditelji držav in vlad sestanejo s celotno državno delegacijo. Kljub temu se po izkušnjah slovenskih predstavnikov včasih zgodi, da prevodi niso na voljo pravočasno. V takem primeru je treba delati z besedilom v angleščini ali katerem drugem jeziku.

Pri zamudah s prevodi se lahko obrnete tudi na Sektor za splošne in institucionalne zadeve na Ministrstvu za zunanje zadeve, ki je v stiku z ustreznimi kontaktnimi točkami v institucijah EU:

gp.mzz@gov.si (v nujnih primerih: 01/478 2427).

Terminologija s skupnimi močmi

Zahtevno področje v prevodih pravnih besedil je slovenska terminologija. Biti mora notranje skladna znotraj posameznega predpisa in hkrati skladna z akti, ki že veljajo, zlasti na istem področju.⁷

Prevajalske službe institucij EU skupaj s slovenskimi pravniki lingvisti, zaposlenimi v institucijah EU, zagotavljajo vsebinsko ustrezno različico dokumenta EU v slovenskem jeziku, pravilnost splošne pravne terminologije in njeno usklajenost, vendar te službe ne morejo posredovati prevodov v strokovno redakcijo na način, kakršen je bil uveljavljen pri projektu priprave slovenske različice pravnih aktov EU pred pristopom Slovenije k EU, zato je nujno sodelovanje strokovnjakov z ministrstev in iz vladnih služb.

Slovenski oddelki prevajalskih in pravnih služb v institucijah EU imajo možnost terminološkega posvetovanja s strokovnjaki iz državnih organov, ki sodelujejo v delovnih skupinah Sveta EU, že v fazi nastajanja slovenskih besedil. Takšno sodelovanje pripomore k povečanju kakovosti že med pripravo slovenskega predloga akta, preden se ta predloži v obravnavo, in k racionalizaciji dela v poznejših fazah pregledov besedil. Imenik strokovnjakov za posamezna področja in podpodročja zakonodaje

⁷ Priporočilo iz 6. točke medinstitucionalnega priročnika "Skupna praktična navodila za pripravo pravnih aktov Skupnosti", ki so ga izdelale pravne službe Evropskega parlamenta, Komisije in Sveta: <https://eur-lex.europa.eu/content/techleg/SL-navodila-za-pripravo-zakonodaje.pdf>.

EU, ki so jih imenovali državni organi, se posodablja na MZZ in pošlje vsem slovenskim oddelkom v institucijah EU.

Vedno znova pa je treba poudariti, da je najučinkovitejše zagotavljanje strokovno-terminološke pomoči iz Slovenije dejavno sodelovanje predstavnikov posameznega pristojnega organa na sestankih delovnih skupin Sveta, na katerih se obravnava zakonodajni akt ali dokument EU. Nosilni organ za pripravo stališč je odgovoren tudi za uskladitev strokovno-terminoloških pripomb z drugimi organi, ki sodelujejo pri pripravi stališča glede posameznega akta ali dokumenta.

Predstavniki Slovenije lahko s svojimi pripombami k slovenskemu prevodu, ki ga pridobi bodisi z EU-portala ali Delegatskega portala še pred sestankom delovne skupine Sveta bodisi ga prejme na sestanku, bistveno prispeva k strokovni ustreznosti in terminološki usklajenosti besedila. Popravljen besedilo posreduje diplomatu v Stalnem predstavnštvu RS pri EU, ki je pristojen za ustrezno vsebinsko področje.

Diplomat besedilo akta z vidno označenimi popravki posreduje pristojnim kontaktom v Svetu. Navedeni način sicer omogoča upoštevanje predlaganih popravkov besedila, toda treba je poudariti, da dokončno odločitev o upoštevanju pripomb sprejmejo pristojne službe Sveta, po potrebi v sodelovanju s pristojnimi službami v Evropskem parlamentu, kadar gre za redni zakonodajni postopek.

Nacionalni predstavnik se pri redakciji besedila lahko posvetuje tudi neposredno s prevajalci dokumenta ali pravniki lingvisti v Svetu.

Posvetovanje je seveda zaželeno že pri prevajanju predloga akta v Komisiji: pomembno je razčistiti terminologijo že pri prevajanju predlogov zakonodajnih aktov, saj je v poznejših fazah težko popravljati posamezne termine po celotnem besedilu; še zlasti je to pomembno pri izvedbenih in delegiranih aktih Komisije, ki se ne obravnavajo v delovnih skupinah Sveta.

Poštni predal slovenskih prevajalcev Komisije: DGT-SL-0-SECRETARIAT@ec.europa.eu,

poštni predal slovenskih prevajalcev Sveta: sl.coord@consilium.europa.eu,

poštni predal slovenskih prevajalcev Evropskega parlamenta:
dgrad.slsecretariat@europarl.europa.eu,

poštni predal slovenskih pravnikov lingvistov v Svetu: dqlequipe.sl@consilium.europa.eu,

poštni predal slovenskih pravnikov lingvistov v Evropskem parlamentu:
LegQualitySL@europarl.europa.eu.

Od decembra 2008 je odprt tudi terminološki poštni predal, na katerega lahko prevajalci in pravniki lingvisti iz institucij EU ali strokovnjaki z ministrstev pošiljajo v vednost korespondenco o terminoloških vprašanjih. Na ta naslov lahko pišete tudi, če ne veste, kako ukrepati oziroma s kom se posvetovati:

TERM_EU.MZZ@gov.si

Nekateri prevajalci so izjemno dobri in se vsebinsko povežejo s tistimi, ki delajo na tistem področju, da najdejo ustrezne rešitve.

Slovenski predstavnik v Svetu EU

Specializirano izrazje, ki je v rabi pri oblikovanju dokumentov in odločanju v EU, ima marsikdaj zelo posebno podobo – s stališča običajnega jezikovnega okusa se marsikomu zdi nelepo, zapleteno, preabstraktno. Po drugi strani pa so nekateri na prvi pogled zapleteni izrazi zlahka prevedljivi. Toda glavna vloga takega izrazja je predvsem to, da natančno in nedvoumno poimenuje določno pojmovanje. Seveda je nujno, da je izraz tvorjen in uporabljen v skladu s pravili slovenskega jezika, ni pa nujno, da nam je ravno všeč.

Terminologija pa ni edina jezikovna posebnost dokumentov EU. Tudi njihova stavčna zgradba se včasih zdi nenavadna, saj je pravni jezik Evropske unije unikum, ki nastaja iz zlivanja 24 uradnih jezikov in 27 pravnih redov. Poleg tega morajo biti besedila, ki se objavijo v 24 različicah Uradnega lista EU, čim bolj primerljiva tudi po obliki. Poskusite si predstavljati, kako nepregledno bi bilo sklicevanje na dokumente, če se razporeditve stavkov, odstavkov in strani med jeziki ne bi ujemale!

Jezikovni pridržek brez pridržkov

Kadar država članica nima dostopa do pomembnih dokumentov v svojem jeziku ali nikakor ne more sprejeti prevoda zaradi pomembne jezikovne ali terminološke napake, lahko vloži jezikovni pridržek, ki začasno zaustavi postopek sprejemanja v Svetu EU.

Pri jezikovnih pridržkih je treba jasno označiti dele besedila, za katere je predlagana sprememba. Popravljen besedilo ministrstvo posreduje tudi:

na skupni naslov pravnikov lingvistov v Svetu EU: dqlequipe.sl@consilium.europa.eu in

diplomatu v Stalnem predstavništvu RS pri EU, ki je pristojen za ustrezno vsebinsko področje.

V nasprotju z drugimi vrstami pridržkov je jezikovne pridržke mogoče vlagati tudi na zasedanjih Coreperja, o čemer morajo biti pravočasno obveščeni ustrezni predstavniki Stalnega predstavništva RS pri EU (Antici, Mertens), ki jezikovni pridržek nato sporočijo pristojnim službam Sveta.

Dokončno odločitev o upoštevanju pripomb sprejmejo pristojne službe Sveta, po potrebi v sodelovanju s pristojnimi službami v Evropskem parlamentu, kadar gre za redni zakonodajni postopek, in jih posredujejo državi članici po ustaljenih informacijskih poteh prek Stalnega predstavništva RS pri EU.

Delovna skupina pravnikov lingvistov

Zadnja faza po vsebinski obravnavi posameznega akta v pristojni delovni skupini Sveta, v kateri je še mogoče dati jezikovne pripombe na slovensko besedilo, je sestanek delovne skupine pravnikov lingvistov z nacionalnimi strokovnjaki. Namen sestanka je najprej pregledati pravno ustreznost izvirne različice besedila (navadno v angleškem jeziku), nato pa pri prevodu akta v druge uradne jezike EU zagotoviti terminološko in strokovno pomoč, ki jo lahko dajo le izvedenci za neko vsebinsko področje. Zato je zelo pomembno, da se strokovnjaki slovenskih organov, ki so sodelovali že v predhodnih vsebinskih fazah obravnave predloga akta, dejansko udeležijo sestankov delovne skupine pravnikov lingvistov (L.3), saj lahko edino tako zares učinkovito pripomorejo h kakovosti slovenske različice tudi na tej stopnji postopka. Poleg njih se teh sestankov lahko udeležijo predstavniki Službe Vlade RS za zakonodajo (vodilnega državnega organa 15. delovne skupine "Zakonodajne zadeve", ki pokriva tudi področje L.3). V takem primeru je nujno, da se predstavnik pristojnega organa in predstavnik Službe za zakonodajo med seboj predhodno uskladita (gp.svz@gov.si). Če udeležba nacionalnega

predstavnik na tem sestanku ni možna, pa je seveda dobrodošlo tudi korespondenčno posvetovanje s pravniki lingvisti. Vsi akti, sprejeti v skladu z rednim zakonodajnim postopkom, morajo biti dogovorjeni tudi s pravniki lingvisti v Evropskem parlamentu.

Popravki aktov, ki so že objavljeni v Uradnem listu EU

Naj še enkrat opozorimo, da je jezikovne pripombe glede akta najprimerneje sporočiti, preden je ta formalno sprejet, torej v fazi obravnave v delovnih telesih Sveta EU, najpozneje pa ob obravnavi v delovni skupini pravnikov lingvistov. Ne glede na trud se včasih še pojavijo napake v aktih, ki so že objavljeni v Uradnem listu EU. Načeloma se v teh primerih popravljajo samo utemeljene stvarne in nikakor ne slogovne napake.

Med utemeljene popravke se uvršča, kadar je besedilo:

- popolnoma napačno,
- dvoumno in bi lahko privedlo do drugačne razlage, kakor je bilo mišljeno,
- nerazumljivo zaradi pravopisnih ali slovničnih napak.

Predlog za popravek mora biti v obliki, v kakršni se objavi v Uradnem listu EU:

<i>Popravek</i> Uredbe Komisije (ES) št. xxx/yyyy z dne ... o ...	→	naslov akta, za katerega se predlaga popravek
(Uradni list Evropske unije [številka in datum Uradnega lista])	→	navedba številke Uradnega lista EU, v katerem je bil akt objavljen
Stran xx, člen yy, drugi pododstavek:	→	za vsak popravek natančna navedba mesta, kjer se predlaga (številka strani UL, člen, odstavek, pododstavek)
<i>besedilo:</i> "... navedite napačno besedilo, kakor je bilo objavljeno v UL ..."	→	citat objavljenega napačnega besedila
<i>se glasi:</i> "... pravilno besedilo, kot ga predlagate ..."	→	navedba, kako se mora besedilo pravilno glasiti

Predlogi za popravke pravnih aktov se skupaj z jasno obrazložitvijo pošljejo prek Stalnega predstavništva RS pri EU na spodaj navedene naslove v Komisiji ali Svetu EU, odvisno od tega, katera od institucij je sprejela akt, v katerem je napaka. Kadar gre za akt, sprejet v skladu z rednim zakonodajnim postopkom, se pravniki lingvisti v Svetu glede predlaganih popravkov posvetujejo s pravniki lingvisti v Evropskem parlamentu.

Evropska komisija

Zahtevki za popravke se pošljejo na e-naslov v Generalnem direktoratu za prevajanje:

DGT-SL-CORRIGENDA-TEAM@ec.europa.eu

Svet EU

Zahtevki za popravke se pošiljajo na e-naslov v Pravni službi Generalnega sekretariata:

secretariat.jl-rectificatifs@consilium.europa.eu

Odločitev o tem, ali bo predlog popravka sprejet, je prepuščena Komisiji oziroma Svetu EU glede na vse pravne in praktične vidike posameznega primera in glede na mnenje pravno-lingvističnih služb.

Če ne gre s slovenščino

Delovanje Evropske unije v 24 jezikih ima seveda precej omejitev, zato je polna večjezičnost, zlasti v govornih situacijah, omejena le na določene, praviloma najvišje ravni.

Na najvišjih ravneh se komunicira v lastnem jeziku, kar je tudi simbolno sporočilo, da so stvari res na pravem mestu.

Slovenski predstavnik v Svetu EU

V večini ostalih situacij institucije uporabljajo tri postopkovne jezike: angleščino, francoščino in nemščino.

V našem odboru so v veljavi trije veliki jeziki, ker Francozi zelo vztrajajo pri francoščini, angleščina je tako ali tako skorajda uradni pogovorni jezik tudi na neformalnih srečanjih in tudi nemščina je tisti močni jezik.

Slovenski predstavnik v Svetu EU

Znotraj institucij EU se torej ni mogoče sporazumevati samo v slovenščini, pa čeprav Evropska unija temelji na večjezičnosti in je slovenščina enakopravna z drugimi jeziki. To v resnici velja za večino uradnih jezikov EU.

Delovno resnično ne bi bilo primerno, da bi se delalo v vseh jezikih, ker bi se zaradi prevoda zapletlo preveč stvari in bi teklo zelo počasi.

Slovenski predstavnik v Svetu EU

Zato za predstavnike držav članic ni dovolj, da so strokovnjaki na področju, na katerem se sprejema predlog dokumenta, in da poznajo postopke odločanja v EU, temveč je za neformalno izmenjavo stališč s predstavniki drugih držav članic nepogrešljivo tudi aktivno znanje angleščine in/ali francoščine.

Po izkušnjah slovenskih predstavnikov je pomembno uporabljati slovenščino, kadar je to mogoče. Podatki kažejo, da je med delom s predlogi aktov verjetneje, da boste lahko govorili slovensko ali poslušali slovenščino, kot da boste v slovenščini napisali ali prebrali dokument. Priložnosti za rabo slovenščine ni malo, zlasti na formalnih srečanjih, precej pa so odvisne od delovne skupine ali odbora. Nekateri slovenski predstavniki lahko vedno poslušajo slovensko tolmačenje, drugim se to zgodi občasno, tretji pa nikoli nimajo te možnosti. Celotno v skupinah, ki imajo zagotovljeno tolmačenje, se zgodi, da je treba uporabljati drug jezik. Če predsedujoči želi nadaljevati sestanek po uradni uri, ko se izteče delo tolmačem, mora namreč podaljšati delovni čas tolmačev, kar je manj zaželeno, ker vpliva na logistiko njihove razporeditve v naslednjih dneh, ali predlagati, da poteka sestanek le v jeziku, ki je razumljiv vsem.

V neformalni komunikaciji na neformalnih srečanjih, na večerjih in kosilih ali na hodnikih institucij je precej manj možnosti za rabo slovenščine. To je razumljivo, ker v teh okoliščinah delujejo ljudje iz vseh evropskih držav, tolmačenje ali prevajanje pa za neformalne kontekste ni predvideno. Seveda pa

lahko takrat preizkusite svoje znanje tujih jezikov ter naučite kak slovenski pozdrav ali frazo tudi kolege iz drugih držav ali jih celo navdušite za učenje slovenščine.

Mnogokrat govorimo slovensko zato, da drugi ne vejo, kaj se pogovarjamo, in da tako usklajujemo svoja mnenja na sejah.

Slovenski predstavnik v Svetu EU

Domači v tujih jezikih

Večjezična praksa je stalnica pri komunikaciji slovenskih predstavnikov. Večina prejetih dokumentov in neformalne komunikacije je v angleščini, redkeje v preostalih jezikih.

Slovenski predstavniki znajo najpogosteje angleško, manj pogosto pa francosko, nemško in italijansko. Prioritetno je znanje angleščine in francoščine. Predvsem angleščino je treba znati dovolj dobro za rabo v vseh govornih položajih.

Raven znanja francoščine je med slovenskimi predstavniki precej nižja, zato se v državni upravi že vse od let pred pristopom k EU redno organizirajo tečaji za uslužbenca, ki se ukvarjajo z zadevami EU.

Pomembni poštni predali

Slovenski tolmači Generalnega direktorata Evropske komisije za tolmačenje (SCIC):

scic-slovenski-tolmaci@ec.europa.eu

Slovenski tolmači v Evropskem parlamentu:

speechesSL@europarl.europa.eu

Prevajalci Evropske komisije:

DGT-SL-0-SECRETARIAT@ec.europa.eu

Prevajalci Prevajalskega centra za organe EU:

TRA_GERSLA_SL@cdt.europa.eu

Prevajalci Sveta EU:

sl.coord@consilium.europa.eu

Pravniki lingvisti v Svetu EU:

dqlequipe.sl@consilium.europa.eu

Prevajalci v Evropskem parlamentu:

dgtrad.slsecretariat@europarl.europa.eu

Pravniki lingvisti v Evropskem parlamentu:

LegQualitySL@europarl.europa.eu

Terminološki poštni predali

Komisija:

DGT-SL-TERM@ec.europa.eu

Svet:

sl.term@consilium.europa.eu

Evropski parlament:

dgtrad.termssl@europarl.europa.eu

Evropski ekonomsko-socialni odbor in Odbor regij:

eesc-cor-termssl@eesc.europa.eu

Ministrstvo RS za zunanje zadeve, Direktorat za bilateralno in evropske zadeve, Sektor za splošne in institucionalne zadeve:

TERM_EU.MZZ@gov.si

Sektor za prevajanje Generalnega sekretariata Vlade RS:

term_eu.gsv@gov.si

Ministrstvo RS za notranje zadeve:

term.mnz@gov.si

Pomoč pri rabi slovenščine in drugih jezikov

Spletne strani Slovenščina v Evropski uniji, na katerih so številne povezave na strani v zvezi z jezikovnimi vprašanji v kontekstu EU:

<https://www.gov.si teme/slovenscina-v-evropski-uniji/>

Spletna stran Evropske komisije z viri za prevajanje in pisanje dokumentov EU:

https://ec.europa.eu/info/resources-partners/translation-and-drafting-resources/guidelines-translation-contractors/guidelines-contractors-translating-slovenian_en#language-specific-information

Medinstitucionalni slogovni priročnik (enotna slogovna pravila in konvencije, ki jih morajo upoštevati vse institucije, organi in agencije Evropske unije):

<http://publications.europa.eu/code/>

Navodila Evropske komisije za jasno pisanje:

<https://op.europa.eu/sl/publication-detail/-/publication/c2dab20c-0414-408d-87b5-dd3c6e5dd9a5/language-sl>

EUR-Lex:

<http://eur-lex.europa.eu/homepage.html>

Ta zakonodajna zbirka EU je tudi eden najuporabnejših virov za iskanje veljavnih dokumentov in terminologije s preprostim iskanjem terminov v vseh uradnih jezikih.

Zakonodajna opazovalnica Evropskega parlamenta:

<http://www.europarl.europa.eu/oeil/home/home.do>

Zakonodajna opazovalnica je podatkovna zbirka Evropskega parlamenta za spremljanje procesa odločanja v EU.

Javni register Sveta EU:

<https://www.consilium.europa.eu/sl/documents-publications/public-register/>

Javni register dokumentov Sveta vseh dokumentov, ki so podlaga pri posvetovanjih ali bi lahko vplivali na postopek odločanja ali odražali napredek v zvezi z določeno zadevo.

Pravno-informacijski sistem Republike Slovenije (PIS):

<http://www.pisrs.si/Pis.web/>

Zakonodaja na spletni strani Državnega zbora RS:

<http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/sprejetiZakoniInAkti/zakoni>

IATE:

<http://iate.europa.eu>

Medinstitucionalna spletna zbirka IATE (Inter-Active Terminology for Europe), ki jo uporabljajo institucije EU od leta 2004 za zbiranje in urejanje terminologije EU. Možen je tudi dostop prek Evroterma.

Evroterm:

<https://evroterm.vlada.si/evroterm>

Terminološka zbirka izrazov, ki je nastala med prevajanjem pravnih aktov EU v slovenščino, danes pa je največja spletna terminološka zbirka v slovenski državni upravi, ki se polni tudi s terminologijo iz prevodov slovenskih pravnih aktov v druge jezike.

Evrokopus:

<https://evroterm.vlada.si/evrokopus>

Zbirka vzporednih dvojezičnih korpusov prevodov.

EuroVoc:

<https://op.europa.eu/sl/web/eu-vocabularies>

Večjezični tezaver EU – zbirka splošnega besedišča (deskriptorjev) za indeksiranje zakonodaje in publikacij EU.

Gigafida 2.0:

<https://viri.cjvt.si/gigafida/>

Referenčni korpus za slovenščino vključuje različna besedila in omogoča različna iskanja, vsak zadetek iskanja pa pokaže rabo iskane besede ali fraze v sobesedilu.

Nova beseda:

http://bos.zrc-sazu.si/s_beseda3.html

Laboratorij za korpus slovenskega jezika Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.

Portal FRAN:

<http://www.fran.si/>

Portal Fran združuje slovarje, slovenistične jezikovne vire (SSKJ, Slovenski pravopis) in portale, ki so nastali ali še nastajajo na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, ter slovarje, ki so v okviru dela na tem inštitutu dobili digitalno obliko. Omogoča tudi iskanje po drugih izbranih slovenskih jezikovnih korpusih.

Prevajalnik Presis:

<http://presis.amebis.si/prevajanje/index.asp?jezik=sl>

Avtomatski prevajalnik iz slovenščine v angleščino ali obratno.

eTranslation:

<https://webgate.ec.europa.eu/etranslation/public/welcome.html>

Avtomatski prevajalnik med uradnimi jeziki Evropske unije, ki je na voljo institucijam EU in nacionalnim organom, malim in srednjim podjetjem ter univerzitetnim jezikoslovnim katedram (z računom EU Login).

Več informacij na:

https://ec.europa.eu/info/resources-partners/machine-translation-public-administrations-etranslation_sl.

Jezikovna svetovalnica Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU:

<https://svetovalnica.zrc-sazu.si/>

Odgovori na jezikovna vprašanja o slovenščini.

Terminologišče – terminološko svetovanje Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU:

<https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce/svetovanje#v>

Odgovori na vprašanja o terminoloških dilemah in posvetovanje o oblikovanju novih terminov.